

Hetedik óra

Nyelvtani rész: felszólítás, tiltás

Nyelvtan + gyakorlatok:

Felszólítás:

- különböző jelei vannak számtól és személytől függően:

E/1	–	T/1	-kaamme/-käämme
E/2	Ø	T/2	-kaa/-kää
E/3	-koon/-köön	T/3	-koot/-kөөt

- egyes szám első személyben a finnben nincs felszólítás, nem szólítjuk fel önmagunkat; egyes szám második személyben a Ø jel azt jelenti, hogy megegyezik az igetővel a forma. Ez a leggyakrabban használt alak a finnben. Tehát az igéket úgy alakíthatjuk át egyes szám második személyű felszólító alakokká, hogy elragozzuk egyes szám első személyben, és erről egyszerűen levágjuk az *-n* igei személyragot, és úgy marad a tő, ahogy van.

Például:

<i>sanoa (sanon)</i>	> <i>sano!</i>
<i>syödä (syön)</i>	> <i>syö!</i>
<i>mennä (menen)</i>	> <i>mene!</i>
<i>pelata (pelaan)</i>	> <i>pela!</i>
<i>tarvita (tarvitsen)</i>	> <i>tarvitse!</i>
<i>*paeta (pakenen)</i>	> <i>pakene!</i>

- a többi alak képzése ugyanazt a szabályszerűséget mutatja: az igék erős fokban állnak (nem következik be fokváltkozás; fordított fokváltkozás esetén sincs változás, marad a gyengefok), az egyes igetípusokban a következőt figyelhetjük meg:

1. típus: levágjuk az *-a/-ä* végződést, és a tőhöz kapcsoljuk a toldalékot
2. típus: levágjuk a *-da/-dä* végződést, és a tőhöz kapcsoljuk a toldalékot
3. típus: levágjuk a *-la/-lä, -na/-nä, -ra/-rä, -ta/-tä* végződést, nem kerül be az *e*, hanem szimplán a maradék mássalhangzóhoz kapcsoljuk a toldalékot
- 4-5-6. típus: csak az *-a/-ä* végződést vágjuk le, a maradékhoz hozzákapcsoljuk a toldalékot

Lássuk ezt táblázatszerűen!

	antaa	juoda	olla	pelata	valita	paeta
E/3	antakoon	juokoon	olkoon	pelatkoon	valitkoon	paetkoon
T/1	antakaamme	juokaamme	olkaamme	pelatkaamme	valitkaamme	paetkaamme
T/2	antakaa	juokaa	olkaa	pelatkaa	valitkaa	paetkaa
T/3	antakoot	juokoot	olkoot	pelatkoot	valitkoot	paetkoot

1. gyakorlat: ragozd végig felszólító alakokként a következő igéket!

	sanoa	syödä	mennä	haluta	tarvita	vanheta
E/2						
E/3						
T/1						
T/2						
T/3						

	puhua	tietää	pestä	matkustaa	mainita	pelätä
E/2						
E/3						
T/1						
T/2						
T/3						

	ottaa	työdä	purra	nousta	muistaa	odottaa
E/2						
E/3						
T/1						
T/2						
T/3						

Tiltás:

- nem más, mint a felszólító alakok tagadása, de itt az *ei* tagadó segédige helyett az **älä** alakot használjuk
- egyes szám második személyben marad a felszólító alak, előtte pedig az *älä* áll
älä sano! *älä anna!* *älä mene!*
- a többi alakban az **älä** segédige felveszi az adott alak **toldalékát**; az **igét** pedig a felszólításnak megfelelően képezzük, de a végére még odatesszük a **-ko/-kö** elemet is:
älkөөn sanoko!
älkäämme sanoko!
älkää sanoko!
älkөөt sanoko!

Lássuk ezt táblázatszerűen!

	antaa	juoda	olla
E/3	älkөөn antako	älkөөn juoko	älkөөn olko
T/1	älkäämme antako	älkäämme juoko	älkäämme olko
T/2	älkää antako	älkää juoko	älkää olko
T/3	älkөөt antako	älkөөt juoko	älkөөt olko

	pelata	valita	paeta
E/3	älkөөn pelatko	älkөөn valitko	älkөөn paetko
T/1	älkäämme pelatko	älkäämme valitko	älkäämme paetko
T/2	älkää pelatko	älkää valitko	älkää paetko
T/3	älkөөt pelatko	älkөөt valitko	älkөөt paetko

2. gyakorlat: ragozd végig tiltó alakokként a következő igéket!

	sanoa	syödä	mennä
E/2			

E/3			
T/1			
T/2			
T/3			

	haluta	tarvita	vanheta
E/2			
E/3			
T/1			
T/2			
T/3			

	puhua	tietää	pestä
E/2			
E/3			
T/1			
T/2			
T/3			

	matkustaa	mainita	pelätä
E/2			
E/3			
T/1			
T/2			
T/3			

	ottaa	työä	purra
E/2			
E/3			
T/1			
T/2			
T/3			

	nousta	muistaa	odottaa
E/2			
E/3			
T/1			
T/2			
T/3			

Szövegértés

Leenalla on vapaapäivä. Koulussa on loma, sen takia hänen poikansa Janne on kotona myös.

- Hei, äti! Haluan tehdä pullaa tai jotakin muutaa hyvää. Onko meillä pakastimessa mitään?
- En tiedä, mutta minä voin leipoa tänään, jos sinä autat minua.
- Joo, autan.

Leena tarkistaa kaapista, onko heillä kaikkia aineksia. Kananmunat ovat loppu, joten Janne menee nopeasti kauppaan ja hakee lisäksi pari litraa maitoa.

- Ota Janne kaapista sokeria. Mittaa viisi desilitraa maitoa ja lämmitä sitä mikrossa pari minuuttia.

Leena pehmittää margariinin mikrossa...

3. gyakorlat: 3 felszólító módú ige van a szövegben, melyek ezek és mi az alapalakjuk?

Finn kultúra:

Kicsoda Jean Sibelius?

- Finn **zeneszerző**, nemzeti szimbólum.
- Svéd nyelvű családban született, a helsinki zenei intézetben (ma **Sibelius Akadémia**), Berlinben és Bécsben tanult.
- Felesége a kor egyik legismertebb művészcsaládjába tartozó **Aino Järnefelt** volt.
- Életműve rendkívül gazdag: szóló- és kórusdarabok, kamarazene, zongorára és hegedűre írott rövid darabok, színpadi zene, hegedűverseny, szimfonikus költemények és hét szimfónia.

Szorgalmi feladat:

Tedd felszólító mód egyes szám második és többes szám második személybe a következő kifejezések igéit!

1. lopettaa puhelu
2. tulla lähemmäksi
3. pyytää anteeksi
4. juoda kahvia
5. hymyillä vieraille
6. opiskella vieraita kieliä
7. siivota huoneessa
8. imuroida autossa
9. elää iloisena
10. maalata punaiseksi

7. óra szószedete:

antaa	adni
juoda	inni
olla	lenni, van
pelata	játszani
valita	választani
paeta	menekülni
sanoa	mondani
syödä	enni
mennä	menni
haluta	akarni
tarvita	szükséges, kell
vanheta	öregedni
puhua	beszélni
tietää	tudni
pestä	mosni
matkustaa	utazni
mainita	említeni
pelätä	félni
ottaa	el-/levenni
työdä	dolgozni
purra	harapni
nousta	felkelni
muistaa	emlékezni
odottaa	várni